

УДК 373.2.091.39:614]: 793.3

Б. М. КОЛНОГУЗЕНКО, професор, народний артист України, декан факультету хореографічного мистецтва Харківської державної академії культури, дійсний член (академік) Української академії наук.

Р. Ю. БРАЙЛОВСЬКИЙ, викладач кафедри народної хореографії Харківської державної академії культури

ХОРЕОГРАФІЧНЕ ВИХОВАННЯ — ЗАПОРУКА ЗДОРОВ'Я ДИТИНИ

У статті дається аналіз, яку людину можна вважати щасливою, про складові її фізичного та духовного формування, про значення хореографічних занять з дітьми різного віку в загальноосвітніх навчальних закладах України.

Ключові слова: дитина, здоров'я, виховання, формування, розвиток, навчання, радість, почуття, творчість, хореографія, духовність.

Прагнення людини до щастя цілком природне. Але, мабуть, неможливо бути щасливим, не будучи здоровим. Здоров'я — це не тільки відсутність хвороб, а й фізичний, психічний, духовний розвиток та благополуччя.

Саме здорову і духовно розвинуту людину можна вважати щасливою, бо вона, чудово себе почувавши, здатна діставати задоволення від самого життя, має змогу удосконалюватися, досягаючи внутрішньої краси.

Цілісність людської особистості виявляється, насамперед, у взаємозв'язку і взаємодії психофізичних сил та духовного стану. Така гармонія підвищує резерви здоров'я, створює умови для творчого самоствердження у багатьох галузях нашого життя.

Під впливом всебічного виховання, раціонального, фізичного та інтелектуального тренування досягається гармонійний розвиток особистості, основними якостями якої є духовне багатство, моральна чистота і фізична досконалість.

Фізичне та духовне формування людини починається ще до народження, в утробі матері. Багатьом вже відомо, що від способу життя матері в період, коли вона виношує плід, залежить, якою народиться ця дитина. Крім природних, кліматич-

них умов, вплив справляють відношення у родині і на роботі, харчування, перебування на свіжому повітрі, регулярні заняття фізичними вправами та духовне життя. Так, саме духовне життя. Значення мають навіть такі дрібниці, як вибір книг, концертів, вистав. А прослуховування ніжної, красивої, натхненної музики буде впливати на психіку дитини, на її здібності. Коли дитина народиться, її виховання повинно бути продовжено. Причому, розвиток фізичний та духовний має бути різноманітним, постійним, поступовим та збалансованим.

Спілкування з природою, мистецтвом супроводжується більш або менш вираженими зворушеннями у діяльності центральної нервової системи, що виявляються в тонусі, (напруженні) м'язів, у секретії гормонів, а через них позитивно впливають на трофіку (живлення) організму. Для нормального функціонування мозку потрібен не тільки кисень і харчування, а й інформація від органів чуття (сенсорна інформація).

У ранньому дитинстві інформацію для органів чуття дитини може забезпечити правильне естетичне виховання, яким повинні займатися батьки, члени родини, а потім і вихователі дитячих садків.

Але коли дитина підросте, її віддають до школи, і з цього часу частина батьків вважає, що їх функція по вихованню здійснена, і цілком покладаються на школу та вчителів, що надто помилково. У доброзичливій та грамотній батьківській увазі будь-яка дитина буде мати потребу ще багато років, а деякі — все життя.

Школа зустрічає дітей «міцними обіймами», в яких вони не завжди почувають себе комфортно. Дітей з першого класу навантажують великою кількістю уроків, навчальних дисциплін, домашніх завдань, вимагають від них широких знань.

Вивчення різноманітних дисциплін стає головним на багато років. Дуже часто забувається всіма те, що освіта не може замінити виховання. Забувається і те, що людині взагалі, а маленькій, яка тільки ще формується, особливо, необхідно як можна частіше переживати почуття радості.

Радість є фоном, який настроює психіку на життєстверджуючий лад. Почуття радості — одне з дивовижних почуттів, які прикрашають життя людини.

Переживання радості сприяє плідній діяльності мозку. Характерно, що позитивні емоції дають нам змогу відчути найвищу радість — радість творчості. Саме творчість дає можливість робити радісним і сам процес виховання (виховання не лише фізичне, а й духовне). І якщо про фізичне частково

пам'ятають (в школах є уроки фізкультури), то про духовне практично забувають повністю. Але духовний стан будь-якої людини, нації важливий не менш, а більш, ніж фізичний.

Оптимальним рішенням завдань духовного та фізичного виховання у загальноосвітніх учбових закладах України може стати введення обов'язкових уроків хореографії в усіх класах. Не уроки «ритміки» з незрозумілим змістом, а уроки хореографії, які повинні проводитись не менш двох разів на тиждень.

При недостатній кількості загальних учбових годин пріоритет належить віддати саме урокам хореографії, а не фізкультури. Тому, що немає таких задач, які вирішуються завдяки урокам фізкультури і не можуть бути вирішені хореографічними заняттями. Але багато чого, що під силу хореографічному навчанню, ніколи не досягнути уроками фізкультури.

Регулярні заняття хореографією з першого по одинадцятий класи в загальноосвітніх учбових закладах будуть сприяти зміцненню здоров'я, фізичному розвитку, виправленню деяких природжених фізичних недоліків, формуванню правильної постави, вихованню морально-вольових якостей. Величезне значення має і той факт, що при вивченні дисципліни «Хореографія» учні будуть знайомитись зі звичаями та традиціями свого народу, а значить, поважати їх. Їм будуть близькі народний костюм і також народна, класична, сучасна музика. А спільна творчість буде сприяти дружбі та взаєморозумінню.

Увесь процес загального хореографічного виховання сприяє формуванню фізичних та вольових якостей, високій духовності та самосвідомості дітей.

Задача такого виховання є дуже важливою у роботі всієї школи, гімназії або ліцею. Вона повинна бути і в центрі уваги батьків, Міністерства освіти, відділу народної освіти, директорів та всього педагогічного колективу. А відповідальність за її практичне втілення лежить на педагогах-хореографах, які готуються на кафедрах хореографії у спеціальних вищих учбових закладах.

Хочу підкреслити, що така важлива робота повинна проводитись хореографами з професійними знаннями, вмінням та щирим серцем.

Дуже дивує та засмучує позиція Міністерства освіти та науки України. Воно своїм розпорядженням дозволяє проводити уроки хореографії в школах тільки педагогам, які мають диплом про закінчення педагогічного університету. Але існує загальновідомий факт, що в більшості педагогічних університетів підготовка педагогів-хореографів ведеться не на високому рівні. Приємним виключенням з цієї закономірності

можуть бути два-три університети на всю країну. А потужні хореографічні кафедри мистецьких вузів завжди готували і готують хореографів високого рівня. Навчальний план цих кафедр містить в собі такі дисципліни, як психологія та педагогіка, методика роботи з хореографічним колективом та хореографічна робота з дітьми, він має весь нормативний обсяг годин та предметів з фундаментального циклу та професійно-практичної підготовки.

Заняття з усіх хореографічних дисциплін в мистецьких навчальних закладах проводяться професійними фахівцями з великим досвідом. Але Міністерство освіти та науки України чомусь не зважає на цей стан хореографічної освіти в країні.

Є суттєва проблема, яка заважає вихованню духовному та фізичному засобами хореографічного мистецтва й у самих школах. Справа в тому, що більшість директорів та завучів розглядають наявність уроків хореографії не як засіб виховання, а як можливість готувати танцювальні номери до різноманітних свят. Часто педагоги-хореографи просто вимушені ставити якісь танки та композиції на дітей з невиправленою статурою, не пластичних, не виразних, не готових ні тілом, ні душею робити те, що від них вимагають.

В цьому випадку уроки хореографії не приносять дітям необхідної користі.

Мені б дуже хотілося, щоб всі, хто має відношення до виховання дітей, розуміли, що наша держава, наше суспільство потребують людей не тільки розумних, але й здорових і тілом, і душею. І уроки хореографії в загальноосвітніх навчальних закладах у руках справжніх професіоналів можуть зробити свій вагомий внесок у цю вкрай важливу справу.

